

תורה שבעל-פה

דינים ומבוא לתושבע"פ
יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.

פרק ראשון	—	(14×5)	—	70 נקודות
פרק שני	—	(10×3)	—	30 נקודות
סה"כ	—			100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

המשך מעבר לדף ◀

השאלות

פרק ראשון (70 נקודות)

ענה על חמש מן השאלות 1-6 (לכל שאלה – 14 נקודות).

1. מבוא לתורה שבעל פה

- א. בתקופת הראשונים היו כמה מרכזי תורה חשובים.
 (1) כתוב את מקומו של מרכז תורה אחד, שם של חכם אחד שפעל במרכז זה, ואת חיבורו העיקרי של חכם זה.
 (2) רבי יוסף קארו חיבר את שני החיבורים ההלכתיים "בית יוסף" ו"שולחן ערוך".
 הסבר מהו כל אחד מן החיבורים האלה.
 (10 נקודות)
 ב. מדוע לא ניתנה התורה שבעל פה גם היא בכתב? כתוב טעם אחד. (4 נקודות)

2. הלכות כשרות – הרחקות בין אכילת בשר לאכילת חלב

- א. (1) אחד הטעמים לאיסור אכילת מאכלי חלב לאחר אכילת בשר הוא חשש לשאריות בשר שנשארו בין השיניים. כתוב טעם נוסף לאיסור זה.
 (2) אדם אכל ארוחה בשרית. לאחר שהמתין שש שעות שלמות הוא רצה לשתות חלב, אך מצא שאריות בשר בין שיניו. מה עליו לעשות?
 (7 נקודות)
 ב. (1) אדם שאכל ארוחה בשרית רוצה לשתות חלב, אך יש לו ספק אם כבר עבר זמן ההמתנה הנדרש בין אכילת בשר לאכילת חלב לפי מנהגו. האם מותר לו לשתות חלב? נמק.
 (2) אדם אכל ארוחה חלבית, ומיד לאחריה רצה לאכול בשר. מה עליו לעשות?
 (7 נקודות)

3. הלכות שבת – בישול

- א. (1) הסבר מהו "איסור השהיית תבשיל בערב שבת", וכתוב את הטעם לאיסור זה.
 (2) לפי ההלכה, אם האוכל מבושל אין "איסור השהיה". הפוסקים נחלקו בנוגע להגדרת "אוכל מבושל" לעניין השהיה. הסבר את שתי הדעות.
 (8 נקודות)
 ב. (1) לפי ההלכה, אם האש מכוסה אין "איסור השהיה". הסבר את הטעם להלכה זו.
 (2) לפי ההלכה, מוטב שתבשיל המונח על אש, אף אם האש מכוסה, יהיה מבושל לגמרי לפני שבת. הסבר את הטעם לכך באמצעות דוגמה.
 (6 נקודות)

4. הלכות שבת – בישול

- א.** (1) הפוסקים נחלקו אם מותר להניח בשבת מאכל מבושל על פלטה חשמלית. נמק את העמדה של כל אחד מן הצדדים במחלוקת.
- (2) לפי המחמירים במחלוקת, מהו אופן החימום המותר של מאכל מבושל על פלטה בשבת? (6 נקודות)
- ב.** (1) לאחר שהוציאו תבשיל מתוך תנור אפייה חם – אין להחזירו לתנור. הסבר את שני הנימוקים לאיסור זה.
- (2) לפי הדין, למרות האיסור יש כמה דרכים שבהן מותר להחזיר תבשיל זה לתנור החם. כתוב דרך אחת, ונמק את דבריך. (8 נקודות)

שמיטה

5. פרות שביעית

- בחורף תשע"ו רצוי לקנות פרות, על פי סדר העדיפות הזה:
- "אוצר בית דין... ערבה דרומית, היתר מכירה (גם למי שאינו סומך על היתר המכירה)".
- א.** (1) הסבר מהו "אוצר בית דין", ומדוע קניית פרות אלה היא בעדיפות הראשונה.
- (2) הסבר את הייחוד של פרות שגדלו בערבה הדרומית. (7 נקודות)
- ב.** הסבר מהו "היתר המכירה", ומדוע גם אדם "שאינו סומך על היתר המכירה" רשאי לקנות פרות אלה. (7 נקודות)

6. שמיטת כספים ומצוות הקהל

- א.** (1) כתוב מהי "שמיטת כספים", והסבר כיצד הפרוזבול מונע את שמיטת הכספים.
- (2) פוסקים רבים סבורים שאין צורך לכתוב פרוזבול בעבור חיסכון שיש לאדם בבנק. מהו הנימוק לדעה של פוסקים אלה? (7 נקודות)
- ב.** (1) כתוב מטרה אחת של מצוות הקהל, והסבר מדוע היו מקיימים מצווה זו דווקא בחג הסוכות שחל במוצאי השמיטה.
- (2) מי צריך להשתתף במעמד הקהל, מי קורא בתורה במעמד זה, ומאיזה חומש הוא קורא? (7 נקודות)

פרק שני (30 נקודות)

ענה על שלוש מן השאלות 7-10 (לכל שאלה – 10 נקודות).

7. הלכות כשרות – החלב ומוצריו

- א. (1) חכמים אסרו לאכול גבינה קשה מתוצרת גוי. מהו הטעם לאיסור זה?
(2) הפוסקים נחלקו אם יש לאסור גם גבינה רכה מתוצרת גוי. נמק את דעת ה**מתירים**.
(6 נקודות)
- ב. (1) מדוע לא אסרו חכמים לאכול חמאה מתוצרת גוי? כתוב נימוק אחד.
(2) במאכל שכשרותו מהדרין יש להקפיד להשתמש רק בחמאת ישראל.
הסבר את הטעם להקפדה זו.
(4 נקודות)

8. הלכות שבת – בורר

- לפניך תיאור של שלוש פעולות שמותר לעשותן בשבת, ולא חל בהן איסור בורר.
נמק את ההיתר ל**כל אחת** מן הפעולות (1)-(3):
- (1) הפרדה בין בוטנים לשקדים לשם הגשתם לשולחן בקעריות נפרדות.
(2) הוצאת קציצות בשר קטנות מתוך קערה שיש בה קציצות גדולות וקטנות, לשם הגשתן לשולחן.
(3) פיזור מלח על סלט ממלחייה שיש בה גם גרגירי אורז.
(10 נקודות)

9. תשובה

א. לפניך תיאור של שלושה מצבים. כל אחד מן המצבים נוגע לאדם שגנב בקבוק יין בהיותו ילד, ובבגרותו רוצה לחזור בתשובה.

ציין מה דינו של החוזר בתשובה בכל אחד מן המצבים (1)-(3):

(1) בקבוק היין עדיין ברשותו.

(2) הוא שתה את היין כשהיה ילד.

(3) הוא שתה את היין בבגרותו.

(4 נקודות)

ב. (1) אדם גנב כסף ואינו יודע ממי גנב, ורוצה לחזור בתשובה — מה עליו לעשות?

(2) "חייב גדול מוטל על כל אדם לבקש מחילה בערב יום הכיפורים מאביו ואמו".

("בן איש חי", מובא בדברי הרב עובדיה יוסף)

כיצד ינהגו הורים שבנם לא ביקש מהם מחילה בערב יום הכיפורים?

(6 נקודות)

10. לשון הרע ורכילות

א. הסבר מהו "איסור לשון הרע", ומיהו "בעל לשון הרע". (4 נקודות)

ב. (1) במדרש מסופר על רבי ינאי שהתפעל מרוכל שהכריז "מי מבקש סם של חיים?"

ולימד את הפסוקים מתהלים (ל"ד, י"ג-י"ד) "מי האיש החפץ חיים... נצור לשונך מרע".

לפי דברי הרב אשר וייס, קָתוב מה גרם להתפעלותו של רבי ינאי.

(2) לפי דברי הרב אשר וייס, יש הנחה רווחת המקשה על אנשים להימנע

מלדבר לשון הרע.

קָתוב מהי ההנחה, וכיצד מעשיו של הרוכל שוללים הנחה זו.

(6 נקודות)

בהצלחה!